

Wethoudersvereniging

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
t.a.v. de demissionair minister
mevrouw drs. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Den Haag, 30 maart 2021

Betreft: Consultatie Nota van Wijziging wetsvoorstel bevorderen integriteit en functioneren
decentraal bestuur

Geachte mevrouw Ollongren,

Allereerst dank ik u voor de gelegenheid te reageren op de wetswijziging.

Dit wetsvoorstel tot wijziging van de Gemeentewet, de Provinciewet, de WolBES en de Kieswet voorziet in de bevordering van de bestuurlijke integriteit en geeft meer mogelijkheden om toekomstige bestuurlijke problemen het hoofd te bieden. De Wethoudersvereniging deelt deze ambitie. Het wetsvoorstel bevat voor wethouders een aantal relevante onderwerpen waarop wij graag onze beschouwing geven. Overige bepalingen met betrekking tot andere ambtsdragers laten wij buiten beschouwing.

Algemeen

In onze reactie op de Wijziging van de Gemeentewet etc. in verband met de bestuurlijke integriteit (13 februari 2020) gaven wij al aan dat de Wethoudersvereniging een aantal belangrijke voorwaarden ziet om te komen tot een verplichte risicoanalyse. Zo dient de primaire verantwoordelijkheid voor een zorgvuldige kandidaatstelling te liggen bij de betreffende (lokale) politieke partij die een kandidaat wil voordragen én bij de betreffende kandidaat zelf. De burgemeester zou deze primaire verantwoordelijkheid moeten ondersteunen en in ieder geval niet over moeten nemen. Toetsing zou zich daarom vooral moeten richten op bewustwording bij de kandidaat en zijn partij zelf, net als bij de kandidaatstelling van raadsleden. Zo wordt er gekeken of er eventuele conflicterende belangen zijn, die vooraf bekend en beoordeeld moeten worden, alvorens over te kunnen gaan tot beëdiging.

Het wetsvoorstel dient eenduidigheid en objectiviteit te bieden in het benoemingsproces van het bestuur. Deze eenduidigheid en objectiviteit zijn van belang om discussie over het proces, de inhoud en de vorm te voorkomen. Dit vormt de kern van onze reactie die wij hieronder nader duiden.

Onderdeel B

Artikel 35, lid 2 Gemeentewet

Het stemt ons tevreden dat de verplichte risicoanalyse niet als benoembaarheidsvereiste in art. 36 Gemeentewet wordt opgenomen. Daarmee wordt een belangrijke waarborg getroffen voor het politieke klimaat en het beschikbaar stellen van de kandidaat-wethouder.

Wethoudersvereniging

Ten aanzien van Art. 35 lid 2 Gemeentewet benadrukken wij dat het niet past om de conclusie en aanbevelingen te delen van kandidaten die zich hebben teruggetrokken. Indien een partij een of meerdere beoogde wethouders aandraagt en op grond van de risicoanalyse blijkt dat het noodzaak is om kandidaten terug te trekken, zijn wij van mening dat de resultaten en conclusies van het onderzoek vernietigd dan wel overhandigd dienen te worden aan de kandidaat die zich heeft teruggetrokken. Op generlei wijze zou informatie over wie de overige kandidaten waren, wat de redenen van de onderbreking van de procedure waren of de uitkomsten van het onderzoek openbaar moeten worden. De wet dient dit expliciet te maken, meer dan in de Memorie van Toelichting is aangegeven.

Voorstel: Toevoegen als lid 2b aan artikel 25: De uitkomsten van de risicoanalyse van een beoogde wethouder die zich terugtrekt worden terstond vernietigd.

Artikel 35, lid 3 Gemeentewet

De Wethoudersvereniging is er geen voorstander van dat de raad bij verordening de regels en reikwijdte van de risicoanalyse vaststelt. Dit omdat de praktijk uitwijst dat er grote verschillen zijn in de uitvoering bij gemeenten. Daar waar de ene gemeente kiest voor een aan AIVD-screening gelijkende analyse, is in een andere gemeente het overleggen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) voldoende. De looptijd en intensiteit en daarmee de kosten wijken in de praktijk daardoor enorm af. Wij geven de voorkeur aan het vastleggen van de regels en reikwijdte in de wet, zoals dat ook is geregeld voor de vereisten rond de verrekening van neveninkomsten. Hiermee ontstaat duidelijkheid voor gemeenten, die discussie tussen gemeenten - over wat de juiste aanpak is - voorkomt. Tegelijkertijd wordt er dan lokaal helderheid verschaft.

Er zijn in Nederland ongeveer 1.400 wethouders, 70 gedeputeerden, 90 waterschapsbestuurders en 7 eilandsbestuurders. Naast de wethouders die na verkiezingen worden benoemd, worden tussentijds jaarlijks ruim 150 bestuurders benoemd. Om de risicoanalyse van de ruim 1.500 kandidaten zorgvuldig, binnen een redelijke termijn en uniform te laten verlopen dient het Rijk dit proces te financieren en te ondersteunen. Ook voor deze aspecten geven wij de voorkeur aan een verankering in de wet boven een verordening die vastgesteld wordt door de raad. Tevens dient met het verplichtstellen van deze nieuwe taak, financiële ruimte voor gemeenten gecreëerd te worden. Als gezegd wordt thans in de ene gemeente gekozen voor een diepgravend onderzoek dat meer dan €10.000,- per kandidaat kan kosten, terwijl in de andere gemeente wordt volstaan met een VOG van enkele tientallen euro's. Uniformiteit en kostencompensatie in dezen, zijn van belang voor de kwaliteit van de uitvoering.

Onderdeel C en D

Artikel 41 en 67 Gemeentewet

De voorgestelde wijzigingen hebben onze instemming.

Onderdeel E

Artikel 170, lid 2 Gemeentewet

Indien de burgemeester toezicht houdt op het uitvoeren van de risicoanalyse en constateert dat de risicoanalyse niet of niet op correcte wijze wordt uitgevoerd, welke bevoegdheden heeft hij dan? Indien dit verbijzonderen van deze bevoegdheden leidt tot een handhavende rol, dan treedt naar ons idee een onwenselijke spanning op in de rol van voorzitter van het college versus toezichthouder bij het selectieproces.

Wij willen u ook in overweging geven om bepaalde aspecten rond de privacy van de risicoanalyse duidelijk vast te leggen. Uit de voorgestelde wetswijziging en de toelichting daarop blijkt niet wat er gebeurt met het rapport nadat de kandidaat-wethouder is benoemd. Het is niet duidelijk door wie en hoe lang het wordt bewaard. Wij raden aan om hiervoor richtlijnen op te stellen.

Wethoudersvereniging

Met de door ons voorgestelde aanscherpingen, dan wel vragen ter verheldering, beogen wij het wetsvoorstel te voorzien van eenduidigheid en objectiviteit in het benoemingsproces van het decentrale bestuur. Als gezegd zijn deze eenduidigheid en objectiviteit van belang om discussie over het proces, de inhoud en de vorm te voorkomen. Onder deze aanscherpingen zien wij de wetswijziging positief tegemoet. Wij zijn bereid om met u mee te denken over de door ons gevraagde verduidelijking in de wet.

Met vriendelijke groet,

Mevrouw M. Hendrickx
Voorzitter Wethoudersvereniging